

**MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN
GÜNCEL SORUNLARI
ULUSAL SEMPOZYUMU**

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

09 ŞUBAT 2022

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTAPÇIĞI

09 ŞUBAT 2022 – ONLINE SEMPOZYUM

SAAT: 11.00 – 14.35

TÜRK-ALMAN ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI

İSTANBUL, 2022

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

**MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI
ULUSAL SEMPOZYUMU**

SEMPOZYUM BİLİM KURULU

PROF. DR. MURAT ATALI (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)

PROF. DR. H. ÖZDEN ÖZKAYA-FERENDECİ (TÜRK-ALMAN ÜNİVERSİTESİ)

PROF. DR. İBRAHİM AŞIK (MARMARA ÜNİVERSİTESİ)

DOÇ. DR. NEDİM MERİÇ (AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ)

DOÇ. DR. CEMİL SİMİL (İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ)

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU

PROF. DR. H. ÖZDEN ÖZKAYA-FERENDECİ (DÜZENLEME KURULU BAŞKANI)

DR. ÖĞR. ÜYESİ TOLGA ÖZER

DR. ÖĞR. ÜYESİ ENGİN ARIKAN

AR. GÖR. DR. ÖMER EGELİĞİ

AR. GÖR. MİKAIL BORA KAPLAN

AR. GÖR. MAKBULE SERRA KORKUT

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

**MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI
ULUSAL SEMPOZYUMU**

YAYIN KURULU

PROF. DR. H. ÖZDEN ÖZKAYA-FERENDECİ

AR. GÖR. MİKAIL BORA KAPLAN

AR. GÖR. MAKBULE SERRA KORKUT

AR. GÖR. RABİA ŞAHAN

AR. GÖR. MERVE GÜNEY

Bu eserin tüm hakları Türk-Alman Üniversitesi'ne aittir. Bu eser Türk-Alman Üniversitesi'nin yazılı izni alınmaksızın eğitim amaçlı bilimsel alıntılar hariç olmak üzere, hiçbir şekilde çoğaltılamaz, kopya edilemez ve yayımlanamaz. Kitapçıkta ileri sürülen görüşlerin hukukî sorumluluğu yazarlara aittir.

YAYIN TÜRÜ: ELEKTRONİK

ELEKTRONİK ISBN: 978-605-65842-8-2

İLETİŞİM BİLGİLERİ

TÜRK-ALMAN ÜNİVERSİTESİ | TÜRKISCH-DEUTSCHE UNIVERSITÄT

ŞAHİNKAYA CAD. 106 - 34820 BEYKOZ/İSTANBUL

TELEFON: +90 (216) 333 30 00

E-POSTA: info@tau.edu.tr

DEUTSCHSPRACHIGE ANRUFER/CALLS FROM ABROAD: +90 (216) 333 30 04

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

ÖNSÖZ

9 Şubat 2022 tarihinde düzenlemiş olduğumuz “Medenî Usûl Hukukunun Güncel Sorunları Ulusal Sempozyumu” dokuz katılımcının medenî usûl hukukunun farklı ve güncel alanlarına ilişkin olarak sunmuş oldukları tebliğlerle gerçekleştirilmiştir. Söz konusu tebliğlerin tamamı hakem incelemesinden geçmiştir.

Sempozyumda ele alınan ve medenî usûl hukukuna ait olan muhtelif konuların hepsi gerek teoride gerekse uygulamada önem arz eden ve incelenmesi gereken konulardı. Bu bağlamda katılımcıların konu başlıkları ve içerikleri Sempozyumun başarısına ve işlevselliğine büyük katkıda bulunmuştur. Ayrıca oturum başkanlığını lütfedip üstlenen değerli Hocalarımızın Sempozyuma olumlu ve içten destekleri Sempozyum açısından çok önemli olmuş ve farkındalık yaratmıştır. Bundan dolayı Sempozyumun yapılmasında emeği geçen tüm katılımcılara, düzenleme ve bilim kurulu üyelerine içten teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

Prof. Dr. H. Özden ÖZKAYA-FERENDECİ

Düzenleme Kurulu Başkanı

İstanbul, 30.03.2022

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ..... 5

BİRİNCİ OTURUM

OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. H. ÖZDEN ÖZKAYA-FERENDECI

DR. ÖĞR. ÜYESİ EVREN KILIÇOĞLU - 7343 SAYILI KANUN İLE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER SONRASINDA İLAMIN İCRASININ GERİ BIRAKILMASINA İLİŞKİN MESELELER 8

DR. ÖĞR. ÜYESİ BİRCE ARSLANDOĞAN - BİR TAHKİKAT İŞLEMİ OLARAK MEDENİ YARGILAMA USULÜNDE İSTİCVAP 11

AR. GÖR. MERVE BUDUN - TMK M. 174’TE DÜZENLENEN MADDİ VE MANEVİ TAZMİNATIN MEDENİ USUL HUKUKU AÇISINDAN İNCELENMESİ 15

İKİNCİ OTURUM

OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. MURAT ATALI

DOÇ. DR. EFE DİRENİSA - HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU İLE MİLLETLERARASI TAHKİM KANUNU’NUN TAHKİME İLİŞKİN HÜKÜMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE BU HUSUSTA BAZI DEĞERLENDİRMELER 18

DR. ÖĞR. ÜYESİ ANIL KÖROĞLU - ASGARİ MİKTARI TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN BAŞVURU SINIRI İÇİNDE KALAN BELİRSİZ ALACAK BAŞVURUSUNUN TÜKETİCİ MAHKEMESİNDE GÖRÜLÜP GÖRÜLEMeyeCEĞİ MESELESİ (THHY M. 22, I HÜKMÜYLE İLGİLİ BAZI TESPİTLER)..... 20

DR. ÖĞR. ÜYESİ VILDAN PEKSÖZ - TÜRK BORÇLAR KANUNU M. 215, I’İN MEDENİ USÛL HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 22

ÜÇÜNCÜ OTURUM
OTURUM BAŞKANI: PROF. DR. İBRAHİM AŞIK

DR. ÖĞR. ÜYESİ HİLAL ÜNAL KAYA - TÜKETİCİ UYUŞMAZLIKLARINDA BELİRSİZ ALACAK TALEPLERİNİN İLERİ SÜRÜLMESİNDE KARŞILAŞILABİLECEK BAZI USULİ SORUNLAR.....	26
AR. GÖR. DR. FATİH TAHİROĞLU - HUKUK MUHAKEMELERİNDE SES VE GÖRÜNTÜ NAKLEDİLMESİ YOLUYLA DURUŞMA İCRASI HAKKINDA YÖNETMELİK’İN BAZI HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	30
AR. GÖR. DR. ALPER TUNGA KÜÇÜK - TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN GÖREV ALANINA DAİR BAZI SORUNLAR	32

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

7343 SAYILI KANUN İLE YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER SONRASINDA İLAMIN İCRASININ GERİ BIRAKILMASINA İLİŞKİN MESELELER

DR. ÖĞR. ÜYESİ EVREN KILIÇOĞLU*

Medenî yargılama hukukunda, ilam alacaklısına ilamın kesinleşmeden icrasını (geçici icra) talep edebilme yolunun açılması ve bunun karşısında hükmü kanun yoluna taşıyan ilam borçlusuna hükmün kesinleşmeden icrasının geri bırakılması (ertelenmesi) imkanı tanınması, farklı ülke hukuklarında farklı şartlara bağlanmıştır. Bu noktada, gerek hükmün kesinleşmeden icrasına imkan verilmesinin gerekse icranın ertelenmesinin, hukukî niteliği itibarıyla geçici hukukî korunma kapsamında yer aldığı tespit edilmelidir.

Türk hukukunda, -kesinleşmeden icra edilemeyecek olan kanunda sayılı kararlar müstesna olmak üzere- ilamın kesinleşmeden icrasını isteme hakkı ilam alacaklısına bir yükümlülük (teminat ödenmesi gibi) getirilmeksizin ve ayrıca bir mahkeme kararına ihtiyaç olmaksızın doğrudan doğruya, kanundan dolayı tanınmıştır. Buna karşılık, kararı kanun yoluna taşıyan ilam borçlusu ise teminat karşılığında ilamın icrasının geri bırakılmasını mahkemeden isteyebilmektedir. Mahkeme, verilecek kararın niteliğine de uygun olarak, teminat şartı dışında, karara karşı gerçekten de kanun yolunun açık olup olmadığı, süresinde başvurulup başvurulmadığı, başvurunun amacı ve başarı şansı gibi hususlarda değerlendirme de yaparak, icranın geri bırakılması hakkında karar vermelidir.

Bu konuda karar verecek mahkeme, istinaf yoluna başvuru aşamasında Bölge Adliye Mahkemesi, temyiz kanun yoluna başvuru aşamasında Yargıtay iken, 7343 sayılı Kanun ile İcra ve İflas Kanunu'nun 36. maddesinde yapılan değişiklikle, ilamın icrasının geri bırakılmasına karar verme yetkisi kanun yolu mahkemelerinden alınmış ve takibin yapıldığı yerdeki icra mahkemesine verilmiştir. Görev konusundaki bu değişiklikten sonra da hâlâ daha icranın geri bırakılması talebi hakkındaki karar süreci, salt yeterli teminatın yatırılmış olması şartına göre ele alınacak otomatik bir karar süreci olmayıp, mahkemenin değerlendirmesine tabi olarak geçici hukuki korunma

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (ekilicoglu@marmara.edu.tr).

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

talebi hakkında bir karar verilecektir. Şartları oluşmamasına rağmen otomatik geri bırakma kararı verilmesi, ilam alacaklısının etkin hukuki korunma hakkını zedelerken; şartların varlığına rağmen talebin reddi ilam borçlusunun aynı hakkını ihlal edebilir.

Hükmü veren mahkeme veya bu hükmü kanun yolunda denetleyecek mahkeme dışındaki bir mahkemeye, yani uyuşmazlığın esasına yabancı bir mahkemeye derdest uyuşmazlıkla ilgili böyle bir geçici hukuki korunma tedbiri hakkında karar verme yetkisinin aktarılmış olması, bu kararın niteliğine ve amacına uygun düşmemektedir. İcranın geri bırakılması hakkındaki talebi en iyi değerlendirebilecek mahkeme hüküm veya kanun yolu mahkemesidir. Bu kapsamda, geçici hukuki korunma ihtiyacının temel haklarla ilişkisini ortaya koyan etkin hukuki himaye ihtiyacı ile bireyin dereceli yargılanma hakkı dikkate alındığında, söz konusu değişikliğin, somut olayda birleşen unsurlarla birlikte adil yargılanma hakkı veya mülkiyet hakkı ihlaline götüren durumların ortaya çıkmasına da yol açma potansiyeli bulunduğu söylenebilir. Diğer yandan, icranın geri bırakılması kararının icra mahkemesi tarafından verilecek olması, madde metninin tümünden buna uygun olarak değiştirilmemiş olması nedeniyle bir kısım uygulama sorunlarına da yol açmaktadır.

7343 sayılı Kanun ile ayrıca İİK m. 36'da, kararın kanun yolunda kaldırılması veya bozulması halinde, icranın geri bırakılması için yatırılacak teminatın iadesi hakkında hangi mahkemenin karar vereceği konusu da açıklığa kavuşturulmak istenmiştir. Yine maddede, istinaf aşamasında verilmiş olan icranın geri bırakılması kararının, temyiz kanun yolunun açık olduğu hallerde ne zamana kadar etki göstereceği hususu da düzenlenmiştir. Bu son iki konudaki değişiklikler uygulama bakımından olumlu olarak değerlendirilebilir.

Geçici icraya izin verilmesi ve icranın geri bırakılması kurumlarının, istinaf kanun yolunun da sisteme dahil olduğu dikkate alınarak -bu kapsamda istinaf ve temyiz kanun yollarının her ikisinin de aynı şartlarla erteleyici etki sağlamanın uygun olup olmadığı değerlendirilerek- bir bütün olarak yeniden ele alınıp düzenlenmesi ihtiyacı varlığını korumaktadır. Bu kurumlar yeniden düzenlenirken, icranın geri bırakılması konusundaki talebin geçici hukuki korunma tedbirleri kapsamında olduğu

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

dikkate alınıp, bu konuda inceleme ve karar yetkisinin yeniden kanun yolu mahkemelerine verilmesi isabetli olacaktır.

Anahtar Kelimeler: ilam, ilamlı icra, icranın geri bırakılması, geçici hukukî koruma, icra hukuku

BİR TAHKİKAT İŞLEMİ OLARAK MEDENİ YARGILAMA USULÜNDE İSTİCVAP

DR. ÖĞR. ÜYESİ BİRCE ARSLANDOĞAN*

İsticvap, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun yazılı yargılama usulüne ilişkin olarak "Tahkikat ve Tahkikat Sırasındaki Özel Durumlar" bölümünde 169 ila 175'inci maddeleri arasında düzenlenmiş olan bir kurumdur. HMK m.169'a göre, mahkeme kendiliğinden veya talep üzerine taraflardan her birinin isticvabına karar verebilecektir ve isticvabın konusunu ise dava temelini oluşturan vakıalar ve onunla ilişkisi bulunan hususlar oluşturacaktır.

Doktrinde, bir tarafın kendi lehine olan vakıalar hakkında isticvap edilemeyeceği kabul edilmektedir. Bu kabule ilişkin olarak iki gerekçe gösterilebilecektir. Birincisi, tarafın isticvabının ikrar ile sonuçlanması ihtimali; ikincisi ise HMK m.171'dir. HMK'nın "İsticvap Olunacak Tarafın Davet Edilmesi" başlıklı 171'inci maddesinde, isticvap olunmak üzere çağrılan tarafın özürsüz olarak gelmediği veya gelip de soruları cevapsız bıraktığı takdirde, mahkemece sorulan vakıaları ikrar edilmiş sayılacağı düzenlenmiştir.

İkrar, taraflardan birisinin, kendi aleyhine olarak ileri sürülen bir vakıanın doğruluğunun açıklanmasıdır. İkrardan söz edebilmek için, ikrar edilen vakıanın ikrar edenin aleyhine olması, ispat yükünün diğer tarafa ait olması gerekmektedir. Dolayısı ile bir tarafın ancak kendi aleyhine olan vakıalar hakkında isticvap edilebileceği kabul edilebilecektir.

Fransa, İsviçre, Almanya ve Türk yargılama hukukları çerçevesinde isticvap kurumuna ilişkin düzenlemeler dikkate alındığında, İsviçre ve Almanya düzenlenmeleri ile Türk ve Fransız düzenlemelerinin benzerlik arz ettiği ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki, çok temel bir ifadeyle, Alman ve İsviçre yargılama hukuklarında isticvap, ispat araçlarından biri olarak düzenlenmiştir. Buna karşılık, Fransız ve Türk yargılama hukuklarında bir delil olarak düzenlenmiş değildir.

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (birce@istanbul.edu.tr).

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

Alman Medeni Usul Kanunu'nun § 445/I hükmü uyarınca, kendisine ispat yükü düşen taraf, iddiasını diğer delillerle tam olarak ispatlayamazsa veya başka delil getiremezse, ispat edilmesi gereken vakıalar için karşı tarafın isticvabını isteyebilecektir. Ancak madde ile takdiri delil olarak kabul edilen isticvaba başvurulabilmesi için ispat yükü kendisine düşen tarafın iddiasını diğer delillerle ispatlayamaması veya başka delil getirememesi şartı aranmaktadır ki bu şartlar, isticvabı bir "tâli delil" hâline getirmektedir. İsviçre Federal Usul Kanunu Art. 168'ye göre de isticvap delil olarak düzenlenmiştir. Gerçi İsviçre Medeni Usul Kanunu ile tali delil niteliğine ilişkin bir husus belirtilmemiştir.

Her iki ülkenin yargılama hukuku bakımından dikkat çeken özellik, yargılama kanunları ile yemin kurumunun delil olarak düzenlenmemiş olmasıdır. Hatta daha doğru bir ifade ile, delil olarak kabul edilen yemin kurumundan yapılan değişiklikler ile vazgeçilmiş ve onun yerine isticvap kurumunun delil olarak düzenlenmesi esası benimsenmiştir.

Bununla beraber düzenlemelerinde hala yemin delilini barındıran Türk ve Fransız yargılama hukuklarında isticvap bir delil olarak düzenlenmiş değildir. Bu ülke hukuklarında, tarafların menfaatlerini sağlamak amacıyla gerçeği söylemeyecekleri endişesi ile isticvabın delil olarak düzenlenmediği savunulmaktaysa da yeminin delil hem de kesin olarak düzenlendiğinin de altının çizilmesi gerekmektedir. Yemin ise, bir ispat aracı olarak düzenlenmiştir ve delil kataloğunda düzenlenmeyen isticvabın işlevini sorgulama tekniklerini kullanmaksızın bir nebze de olsa yerine getirdiği belirtilmektedir.

Bununla beraber, Fransız Medeni Usul Kanunu'nun 198'inci maddesine göre, hâkim, tarafların tüm açıklamalarından, yokluklarından veya cevap vermeyi reddetmelerinden her türlü hukukî sonucu çekebilir ve bunları yazılı delil başlangıcına denk kabul edebilecektir. Dolayısı ile isticvap kurumu her ne kadar delil olarak kabul edilmemiş olsa, yazılı delil başlangıcı olarak değerlendirilebilecektir. Bu bağlamda da bir ispat aracı olarak kabul edilmesi mümkün olabilecektir.

Acaba benzer bir durum Türk yargılama hukuku bakımından da kabul edilebilecek midir sorusu sorulabilecektir. Şartları olduğunda delil başlangıcı olarak

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

kabul edilebilecek olması, aslen isticvap kurumundan beklenen faydanın sağlanması amacına hizmet edebileceği kanaatinde olmakla beraber, bu yönde açık bir kanuni düzenleme olmadan, hâkimin, tarafların tüm açıklamalarından, yokluklarından veya cevap vermeyi reddetmelerinden her türlü hukukî sonucu çekebilmesi ve bunları delil başlangıcına denk kabul edebilmesinin zor olduğu kanaatindeyiz.

İsticvap bakımından önem arz eden bir diğer mesele, her türlü davada isticvap kurumuna başvurulup başvurulamayacağı meselesidir. Taraflarca getirilme ilkesinin uygulama alanı bulduğu davalarda isticvap kurumuna başvurularak taraf veya tarafların kendi aleyhlerine olan vakıalar hakkında hâkim tarafından sorgulanabileceği şüphesizdir. Ancak kendiliğinden araştırma ilkesinin uygulandığı davalar bakımından isticvap kurumuna başvurulabilmesi ayrıca incelenmelidir. Bu bağlamda, kendiliğinden araştırma ilkesinin geçerli olduğu davalarda, isticvap kurumuna başvurulabilmesi bakımından, hangi amaçla bu kuruma başvurulduğunun tespit edilmesinin gerektiği belirtilmektedir. Zira, ikrar elde etmek amacıyla isticvaba başvurulduğu hallerde, kendiliğinden araştırma ilkesinin geçerli olduğu davalarda, ikrarın hâkimi bağlamayacak olması sebebiyle, isticvaba da başvurulamayacağı sonucuna ulaşılabilecektir. Bununla birlikte, isticvaba bilgi ve kanaat elde etmek amacıyla başvurulabilmesinin önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

İsticvap, dava konusu vakıalar ile ilgili olması ve aynı zamanda maddi gerçeği ortaya çıkarma ve ikrar elde etme amacına yönelmiş olması sebebiyle ispat hukuku ile de yakın ilişki içerisindedir. Bu bağlamda, her ne de kadar HMK’da delil olarak düzenlenmemiş olsa da isticvap, hâkimin uyuşmazlık konusu vakıalar hakkında taraflardan belirli bir usûl dahilinde bilgi edinmesini ve o vakıaların gerçekliği konusunda kanaat oluşturmasını sağlamaktadır ve niteliği itibariyle de bir tahkikat işlemidir.

Uygulamada isticvap kurumuna başvurunun sınırlı olduğu görülmektedir ancak unutulmamalıdır ki isticvap önemli bir usûlî araçtır ve yargılama hukukunun amacı olması gereken maddi gerçeğe ulaşmak ve adaleti gerçekleştirmek bakımından da etkin olarak kullanılması önem taşımaktadır.

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

Anahtar Kelimeler: isticvap, tahkikat, delil, medenî usûl hukuku, maddî gerçek

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

TMK M. 174’TE DÜZENLENEN MADDİ VE MANEVİ TAZMİNATIN MEDENİ USUL HUKUKU AÇISINDAN İNCELENMESİ

AR. GÖR. MERVE BUDUN*

Türk Medeni Kanunu madde 174 boşanma sebebiyle istenen maddi ve manevi tazminatları düzenlemektedir. Mevzuat kanun olan İsviçre Medeni Kanunu’nda yapılan değişiklik ile Aile Hukuku Kitabı’nda yer alan boşanma sonucu verilecek olan tazminat hükümleri kaldırılmış olup tazminat talepleri Borçlar Kanunu’ndaki genel hükümlere göre çözülmektedir. Kişilerin boşanma nedeni ile uğradıkları maddi ve manevi zararların tazminini konu edinen tazminat talepleri boşanma davası ile birlikte ileri sürülebileceği gibi boşanma davasından sonra 1 yıllık zamanaşımı süresi içinde ayrı bir davada da talep edilebilir. Söz konusu durum tazminat taleplerinin ileri sürüldüğü davalarda bazı hususlarda farklılıkların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Görev bakımından incelediğimiz zaman söz konusu bu davalarda görevli olan mahkeme Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun’un m. 4 hükmü ile özel olarak düzenlenmiş olan Aile Mahkemesidir. Her iki durumda görevli mahkeme aynı olsa da yetkili mahkeme bakımından farklılıklar vardır. Boşanma davası ile birlikte talep edilirken yetkili mahkeme boşanma davasında yetkili olan mahkemedir. Boşanma davasına ilişkin yetki TMK’da düzenlenmiştir ve buna göre eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesi yetkili mahkemedir. Ancak tazminat davalarının boşanma davasından daha sonra talep edildiği duruma ilişkin özel bir yetki düzenlemesi yoktur. Bu nedenle boşanma davasından ayrı olarak talep edilen hallerde genel yetki kuralları uygulanır.

Tazminat talepleri boşanma davası ile birlikte ileri sürüleceği zaman, bu talebi yalnızca boşanma davasına taraf olan eşler ileri sürebilir. Boşanma davası ile birlikte talep edildiği zaman eşlerden kusursuz ya da daha az kusurlu olan eş tazminat talep edebilir. Boşanma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır. Bu nedenle davacı eş bu

* İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (merve.budun@izu.edu.tr).

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

hakkını bizzat kendisi kullanmalıdır. Boşanma davasını açacak olan eş tam ehliyetli ise dava ehliyeti olduğu için davayı kendisi açabilir. Ayrıca ayırt etme gücüne sahip olmasına rağmen küçük olan biri de TMK m. 11 uyarınca, evlilik kişiyi ergin kıldığı için boşanma davasını kendi açabilir. Bu hak kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğu için, kısıtlı olan kişilerin de, yasal danışmanlarının izni ya da icazeti olmaksızın bu davayı açabilecekleri doktrinde kabul edilir. Boşanma davasında tam ehliyetsiz olan kişi adına yasal temsilcisinin davayı açıp açamayacağı konusunda doktrinde tam ehliyetsiz kişi adına boşanma davasının hiç açılmamasının kabul edilmesi halinde adaletsiz sonuçların doğacağı bu nedenle bazı hallerde vasinin sulh hukuk mahkemesinin izni ile davayı açabilmesi gerektiği savunulmuştur.

Boşanma davasından ayrı olarak talep edildiği zaman tazminatların devredilip devredilemeyeceğinin incelenmesi gerekir. Kural olarak manevi tazminat talepleri devredilemez. Ancak bu kurala TMK m. 25/4 istisna getirmiştir. Boşanma kararı kesinleştikten sonra, talepte bulunma hakkı olan kişinin, talebini ileri sürmesinden sonra vefat etmesi halinde mirasçılar manevi tazminat davasını açabilirler. Aynı şekilde maddi tazminat talebi de devredilebilir. Eşlerden birinin boşanma hükmü kesinleşmeden ölmesi halinde ise maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunulamaz. Çünkü bu halde evlilik ölümle sona ermiştir. Dolayısıyla maddi ve manevi tazminatı talep etmenin şartlarından biri olan boşanma gerçekleşmemiş olur.

Söz konusu bu davaların türü eda davasıdır. Tartışmalı olan kısım ise manevi tazminat davalarının kısmi dava ya da belirsiz alacak davası olarak açılıp açılmayacağı noktasındadır. Bu konuda ilk görüşe göre, para alacakları nitelikleri itibari ile bölünebilir olduğundan dolayı manevi tazminat davası kısmi dava olarak açılabilir. Manevi zararın bölünemez olması ile manevi tazminatın bölünebilirliği hususları birbirinden farklıdır. Kişinin uğradığı manevi zarar bölünemez olsa dahi talep edilen manevi tazminat bölünebilir bir edimdir ve kısmi davanın konusunu oluşturabilir. Yargıtay kararlarında yer alan diğer görüş ise manevi tazminat davalarında kısmi davanın mümkün olmadığını ileri sürmektedir. Bu görüşe göre; manevi tazminat talepleri her ne kadar para alacağını oluştursa da manevi tazminatın sebebi olan manevi zararlar bölünemez niteliktedir. Manevi tazminat bir bütündür ve

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

bölünemez, manevi tazminat talebi tek bir dava ile ileri sürülmelidir. Manevi tazminat davasının belirsiz alacak davası olarak açılıp açılmayacağı noktasında da tartışma vardır. İlk görüş hâkimin takdir yetkisinin olması halinin tarafın talep miktarını belirleyememesine sebep olacağı ve bu sebeple belirsiz alacak davası açabilmesi gerektiğini savunurken ikinci görüş zarara uğrayan davacı tarafın, zarar miktarını en iyi bilen kişi olduğu için tazminat miktarını hesaplayabileceğini belirterek belirsiz alacak davası olarak açılabilmesinin mümkün olmadığını belirtmektedir.

Medeni Usul Hukuku bakımından bakılacak bir diğer nokta ise davalar görülürken istenecek geçici koruma tedbirleridir. Boşanma davası esnasında hâkim TMK m. 169’da aile hukukuna özgü düzenlenen tedbirlere başvurabilir. Boşanma davasından sonra ise yalnızca para alacağının isteneceği kanunda açıkça düzenlendiği için manevi tazminat bakımından ihtiyati haciz talep edilip edilemeyeceğinin tartışılması gerekir. Boşanmanın gerçekleşmesi ile birlikte tazminat alacakları muaccel hale gelmiştir. İhtiyati haciz talebinde bulunulması mümkündür. Maddi tazminat olarak para dışında bir şey talep edildi ise ihtiyati haciz değil ihtiyati tedbir söz konusu olacaktır.

Anahtar Kelimeler: tazminat, görev ve yetki, taraf, dava, geçici koruma tedbirleri

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

**HUKUK MUHAKEMLERİ KANUNU İLE MİLLETLERARASI
TAHKİM KANUNU’NUN TAHKİME İLİŞKİN HÜKÜMLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI VE BU HUSUSTA BAZI DEĞERLENDİRMELER**

DOÇ. DR. EFE DİRENİSA *

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun (HMK) tahkime ilişkin hükümleri, millî tahkimi düzenlemekte olup, bu hükümlerin özünü UNCITRAL Model Kanunu’nun hükümleri oluştursa da, bu hükümler tahkimin kültürünün gelişmiş olduğu yerlerdeki kurallar da dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu sebeple Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun tahkime ilişkin hükümlerinde, mahkeme kararı ile hakem kararı arasındaki fark neredeyse tamamen kaldırılmıştır. Bu durum günümüzde artık mahkeme kararı ile hakem kararının eşit kuvvete sahip olduğu şeklindeki tahkim yanlısı olan yaygın görüşe oldukça uygundur. Zira günümüzde tahkim, sanayi ve ticaretin büyük gelişmeler göstermesi, elektronik ve sanal ortamdaki ilişkilerin büyük boyutlara ulaşması sebebiyle, oldukça tercih edilen bir yargı türüdür.

HMK’nın tahkime ilişkin hükümleri ile Milletlerarası Tahkim Kanunu’nun (MTK) tahkime ilişkin hükümleri her ne kadar önemli ölçüde birbiriyile örtüşse de, bu hükümler arasında önemli farklar da mevcuttur. Özellikle hakemlerin seçimi, iptal sebepleri, iptal davasından feragat, görev belgesi, icra edilebilirlik belgesi, icra edilebilirlik zamanı, yargılamanın iadesi, geçici hukukî koruma kararının değiştirilmesi ya da kaldırılması, geçici hukukî korumayla ilgili olarak mahkemeye başvurunun hakem veya hakem heyetinin iznine tâbi olup olmaması, ihtiyatî tedbir ile delil tespiti kararı verilebilmesinin mümkün olup olmaması, hakem veya hakem kurulunun icrasının resmî makamlarca yerine getirilmesi gereken nitelikte geçici hukukî koruma kararı verip veremeyeceği hususları bakımından, anılan her iki Kanun’un ilgili hükümleri arasında önemli farklar söz konusudur.

Öte yandan MTK’nın içeriği, sistematığı ve yapısı, kanun yapma tekniği ile dünyada gelişen tahkim anlayışına uygunluk açısından sorunludur. Tahkime ilişkin

* Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (direnisa@tau.edu.tr).

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

olarak ikili kanunî düzenlemenin bulunması, uygulamada sıklıkla duraksamalara sebebiyet vermektedir.

Bu noktada millî tahkim ve milletlerarası tahkimle ilgili olarak, ikili kanunî düzenleme korunup, MTK'nın hükümleri, geniş çaplı bir değişikliğe tâbi tutularak, çağımızın modern ve gelişmiş tahkim anlayışına ve HMK'nın tahkime ilişkin hükümleriyle uyumlu hâle getirilebilir. Gerektiğinde MTK'daki hükümlerde, HMK'nın ilgili hükümlerine açık ve tereddüde mahal vermeyecek atflar yapılabilir. Bu ihtimalde, hâkim olan düşünce, millî tahkim ile milletlerarası tahkimin iki farklı alan olduğu ve bundan dolayı ayrı kanunlarda düzenlenmesi gerektiğidir. Taraflar tahkimin sağladığı esneklik dolayısıyla, diledikleri kanunu seçebilecektir.

Ancak kanaatimizce Almanya, Avusturya, Hollanda ve İtalya'da olduğu gibi, tahkim kurallarının, millî ve milletlerarası tahkim arasında bir ayırım yapılmaksızın, tek bir kanun içinde düzenlenmesi daha isabetli olacaktır. Bu yöntem tahkimin ruhuna ve devlet yargısının alternatifi olması amacına daha uygun olup, yeknesaklığın sağlanmasını da temin edecektir. Bu bağlamda özellikle, HMK'nın tahkime ilişkin hükümleri arasında, MTK'nın tanımladığı anlamda “yabancılık unsuru” açık, titiz ve anlaşılır biçimde düzenlenerek gerek millî gerekse milletlerarası tahkim yargılamasında, HMK'nın tahkime ilişkin hükümlerinin uygulanması sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: tahkim, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Milletlerarası Tahkim Kanunu, medenî usûl hukuku, iptal davası, icra edilebilirlik, görev belgesi.

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

**ASGARİ MİKTARI TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN BAŞVURU SINIRI
İÇİNDE KALAN BELİRSİZ ALACAK BAŞVURUSUNUN TÜKETİCİ
MAHKEMESİNDE GÖRÜLÜP GÖRÜLEMeyeCEĞİ MESELESİ
(THHY M. 22, I HÜKMÜYLE İLGİLİ BAZI TESPİTLER)**

DR. ÖĞR. ÜYESİ ANIL KÖROĞLU*

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un (TKHK) 73'üncü maddesine göre, tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir. Ancak bu uyuşmazlıkların belli bir parasal değer altında kalmaları durumunda başvurunun tüketici hakem heyetlerine yapılması gerekir (m. 68, I). Uyuşmazlığa konu alacak miktarının belli olduğu durumlarda, başvurunun tüketici hakem heyetine mi yoksa tüketici mahkemesine mi yapılacağı konusunda kural olarak bir sorun yaşanmaz. Bununla birlikte, başvurunun yapıldığı esnada alacak miktarının tam olarak belirlenmesinin mümkün olmadığı durumlarda başvurunun nereye yöneltileceği sorunu ortaya çıkar. Özellikle tüketicinin belirleyebildiği asgarî alacak miktarı tüketici hakem heyetinin başvuru sınırı içinde kalmasına rağmen alacağın tamamı tüketici mahkemesinin görev alanına dâhil olabilir. Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği'nin 22'nci maddesinin birinci fıkrasında bu konu kısmen düzenlenmiştir. Bu hükme göre, başvurunun yapıldığı tarihte uyuşmazlık miktarının tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, başvuru sahibi asgarî bir miktarı belirtir. Eğer inceleme sürecinde uyuşmazlık miktarı tam olarak tespit edilirse, talep edilen miktardan daha fazlasına veya azına tüketici hakem heyetince (6'ncı maddede belirtilen parasal sınırlar dâhilinde) karar verilebilir. Ne var ki bu düzenleme çeşitli açılardan problemler yaratmaktadır. İlk olarak, tüketici mahkemesinin görevine etki eden bir düzenlemenin kanun yerine Yönetmelik'te yer alması, görevin kanunla düzenleneceği şeklindeki hükümlere (Anayasa m. 142, I; HMK m. 1) aykırı görünmektedir. Yine bu düzenleme sebebiyle tüketici hakem heyetine başvuran tüketici, alacak miktarının tüketici mahkemesinin görev alanına girmesi durumunda tüketici mahkemesinde dava açmak zorunda bırakılmıştır. Özellikle belirlenebilen

* Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (koroglu@tau.edu.tr).

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

asgarî miktarın tüketici mahkemelerinin görev sınırına çok yakın olduğu durumlar bakımından tüketiciyi tüketici hakem heyetine başvurmak zorunda bırakmak anlamlı değildir. THHY m. 22, I, inceleme sürecinde uyuşmazlık miktarının belirlenebildiği belirsiz alacak talepleriyle sınırlı olarak düzenlenmiştir. Ancak bazı belirsiz alacak talepleri (örneğin manevi tazminata ilişkin talepler) inceleme sürecinde belirlenebilen türden olmayabilir. Böyle durumlarda tüketici hakem heyetinin ne şekilde hareket etmesi gerektiği konusu belirsiz kalmaktadır. Asgari miktarı tüketici hakem heyetinin başvuru sınırı içinde kalan belirsiz alacak başvurusunun tüketici mahkemesinde görülüp görülemeyeceği meselesi yargı kararlarında da tartışılmaktadır. Yargıtay 13'üncü Hukuk Dairesi'ne göre, bu talepler bakımından doğrudan tüketici mahkemesinde dava açılabilir (örneğin bkz. 28.1.2016, E. 2015/24967, K. 2016/2051). 2020 ve 2021 yıllarında verilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında ise böyle bir durumda belirsiz alacak başvurusunun ilk olarak tüketici hakem heyetine yöneltilmesi gerektiği; yapılan incelemede alacak miktarının tüketici mahkemesinin görev alanına girmesi hâlinde tüketici hakem heyetinin başvuruyu reddetmesi gerektiği belirtilmiştir (4.3.2020, E. 2017/551, K. 2020/239; 24.6.2021, E. 2017/2234, K. 2021/830). Tebliğde söz konusu mesele, bu kararlarda ortaya konulan gerekçeler, belirsiz alacak davasının niteliği, tüketici hakem heyeti ile tüketici mahkemesi arasındaki parasal ayırımın amacı ve konuyla ilgili öğretide ileri sürülen görüşler çerçevesinde ele alınmış olup; belirsiz alacak taleplerinin sadece tüketici mahkemesinde görülebilmesinin daha isabetli bir çözüm olacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Belirsiz alacak davası, tüketici mahkemesi, tüketici hakem heyeti, tüketici, tüketici işlemi

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

TÜRK BORÇLAR KANUNU M. 215, I'İN MEDENÎ USÛL HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

DR. ÖĞR. ÜYESİ VILDAN PEKSÖZ*

1086 sayılı Hukuk Usûlü Muhakemeleri Kanunu (HUMK) m. 49 ve m. 50'de, davanın ihbarı üzerine üçüncü kişinin, fer'i müdahil olarak davaya katılabileceği veya ihbarda bulunan tarafın temsilcisi olarak davada yer alabileceği düzenlenmişti. 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 63'te ise üçüncü kişinin yalnız fer'i müdahil olabilmesi mümkün kabul edilmiş; tarafın temsilcisi olma imkânı kaldırılmıştır. Ancak 818 sayılı Borçlar Kanunu (BK) m. 190, I'de zapttan dolayı alıcıya karşı dava açıldığında, satıcının tarafın temsilcisi olarak davada yer alabilmesi hükmü, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) m. 215, I'de muhafaza edilmiştir. Zapttan dolayı sorumluluğa ilişkin alıcıya karşı açılan davada, davanın ihbarı üzerine satıcının, alıcının temsilcisi olarak yer alıp alamayacağı hususu bu tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

TBK m. 215, I'in uygulanıp uygulanamayacağı, yorum yöntemleri, boşluk hükümleri ve kanunların çatışması çerçevesinde belirlenmelidir. TBK m. 215, I'in yorumunda, kanunun değindiği bütün konularda özülle ve sözüyle uygulanacağını düzenleyen TMK m. 1, I esas alınmalıdır. Kanun metninde yer alan sözcüklerle ve dilbilgisi kurallarıyla, kanun koyucunun amacı araştırılmadan, normun sözel anlamını bulma faaliyeti sözel yorumdur. TBK m. 215, I'in “*alıcı yerine geçerek üçüncü kişiye karşı davayı takip etmek ve savunmak*” ifadesinin sözel yorum metoduyla, taraf değişikliği yapılmak suretiyle (ya da taraf katılımıyla) başkasının hakkını dava takip yetkisine sahip satıcının davada yer alması anlamına geldiği savunulabilir. Bir diğer ihtimal HMK m. 124 uygulanarak taraf değişikliği yapılması ve davayı ihbar alan satıcının davada taraf olarak yer almasının sağlanması olabilir. Ancak bu durum, satıcı maddî hukuk ilişkisinin tarafı olmadığı için sıfat yokluğu sebebiyle mümkün olmaz. Ayrıca davayı ihbar alanın temsilci olarak davaya katılması da düşünülebilir. Fakat sözel yorum metoduyla üçüncü kişinin tarafın temsilcisi olması sonucu çıkarılamaz.

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (vildan.peksoz@istanbul.edu.tr).

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

Çünkü temsilci hem hukukî ilişkide hem de davada tarafın yerine geçmez; tarafı temsil eden konumunda yer alır. Her ne kadar BK’da *makamina kaim* olma ifadesi bulunsa da HUMK m. 50’de üçüncü kişinin dâvayı kendi namına takip edemeyeceği, yalnız ihbar eden kişiyi temsil edeceği açıkça düzenlenmişti. Bu açıklama HMK’da yer almadığından, alıcı yerine geçerek davayı takip etmenin bir temsil faaliyeti olduğu sonucuna sözel yorum metoduyla ulaşılamaz. Sözel yorum metoduyla davada taraf değişikliği yahut taraf katılımının yapılması ve davayı ihbar alanın dava takip yetkisine sahip olması sonucu çıkarılabilir.

Sözel yorum faaliyeti, normun özünü bulmak için diğer yorum yöntemleriyle birlikte yapılmalıdır. Sistemik yorumda, norm, bulunduğu sistem, düzenlendiği kanun ve tüm hukuk düzeni içerisindeki yeri ve diğer normlarla ilişkisine göre yorumlanır. Bu anlamda Türk Borçlar Kanunu’nda usûle ilişkin bir hüküm olan bu düzenleme, HMK m. 61 vd.’da yer alan davanın ihbarı ve fer’i müdahaleye ilişkin hükümlerle bağlantılıdır. Tarihsel yorum metodunda, normu koyan kanun koyucunun amacı araştırılır. Günümüzde kabul edilen objektif tarihsel yorumda, kanunun uygulandığı andaki amacına bakılır, kanun koyucunun bu andaki farazi iradesi dikkate alınır; kanun koyucunun gerçek iradesi araştırılmaz. Amaçsal yorum metodunda ise normun kanuna konulmasındaki amaç *-ratio legis-* araştırılır. Kanun’un amacı/*ratio legis* tespit edilirken sistemik bütünlük ve normun meydana gelme süreci ele alınmalıdır.

TBK m. 215, I’in özünü bulmak için tarihsel metod ile amaçsal metodu uygularken mehz İsviçre Borçlar Kanunu’ndaki durumu ele almak gerekir. 01.01.2011 tarihinde yürürlüğe giren İsviçre Federal Usul Kanunu ile değiştirilmeden önce OR Art. 193 hükmü, BK m. 190 ile benzer yönde düzenlemeler içermekteydi. OR Art. 193’ün değişiklikten sonraki hâli ise davanın ihbarının şartlarının ve etkisinin Usul Kanunu’na göre olacağını düzenlemektedir. Sch ZPO Art. 79’da ise ihbar alan kişinin fer’i müdahil olabileceği yahut tarafın yerine davayı yürüteceği/takip edeceği hükmü yer almaktadır. Tasarı gerekçesinde, ihbar alanın başkasının hakkını dava takip yetkisine sahip olarak davada yer alacağı ifade edilmektedir. İsviçre öğretisinde tasarı gerekçesiyle benzer yönde ileri sürülen görüşler, ihbar alanla ihbar edenin taraf

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

değişikliği yapmasının gerekip gerekmediği hususunda ayrılmaktadır (Lötscher, Die Prozesstandschaft im schweizerischen Zivilprozess, Nr. 751-764). Diğer yandan ihbar alanın temsilci olarak davada yer alabileceği de ileri sürülmektedir (KUKO-ZPO/Domej, Art. 70, Nr. 7, 2021).

Yeni bir Kanun olan TBK bakımından tarihsel yorum metodunun önemi büyüktür. Kanun koyucunun hükmü düzenleme amacı da gerekçeden anlaşılabilir. TBK m. 215'in gerekçesinde *“Metninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.”* ifadesi yer almaktadır. Bu ifadeden anlaşıldığı üzere, kanun koyucu hükmü devam ettirme niyetindedir ve eski hükümden farklı yönde bir düzenleme yapma amacı içerisinde değildir. BK m. 190, I hükmünün amacı da İsviçre’yi takip ederek ve HUMK’a atıf yaparak ihbar üzerine üçüncü kişinin davadaki durumunu fer’i müdahil ve temsilci olarak düzenlemektir. Buradan hareketle kanun koyucunun amacının dava takip yetkisinin devri ve taraf değişikliğinin yapılması olmadığı anlaşılır. Bunun yanı sıra TBK m. 215, I ve BK m. 190, I’de geçen *“yargılama usulü uyarınca”/ “usulü muhakemeye tevfiikan”* ifadeleri, bu düzenlemelerin atıf hükümleri olduğunu gösterir. BK m. 190, I HUMK’a atıf yapmaktaydı ve TBK m. 215, I de HMK’ya atıf yapmaya devam etmektedir. Bu atıf gereğince, HMK’da davanın ihbarı üzerine üçüncü kişinin nasıl hareket edeceği düzenlenmişse üçüncü kişinin o imkânları olması gerekir. Nitekim davanın ihbarı ve müdahale usûlüne ilişkin düzenlemeler Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nda yer alır. Bu Kanun’da davanın ihbarı üzerine üçüncü kişinin taraf olarak katılması ve başkasının hakkını dava takip yetkisi kullanması gibi bir imkân mevcut değildir. Dolayısıyla TBK m. 215, I’in *ratio legis*’i davanın ihbarını alan üçüncü kişinin davadaki durumunu HMK’ya göre düzenlemektir. HMK m. 61 vd.’da üçüncü kişinin tarafın yerine geçerek davayı takip imkânı olmadığından TBK m. 215, I’in atıf yaptığı hükümler bakımından uygulanabilir bir düzenleme yoktur; boşa atıf söz konusudur. Anlaşılan o ki, her iki kanunun da kanun koyucusu farklı olmamasına rağmen, bir kanunda kaldırılan imkân, diğer kanunda/atıf hükmünde kalmaya devam etmiştir. Tarihsel yorum ve amaçsal yorumla birlikte sistematik yorum bakımından da düşünüldüğünde, bu durumun kanun koyucunun unutkanlığından ya da farkında olmamasından ileri geldiği ifade edilebilir.

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

TBK m. 215, I'in atıf hükmü olmasıyla bağlantılı olarak kanunların çatışmasına değinmek gerekir. Aynı anda yürürlükte bulunan iki kanunun aynı hukukî konuyu düzenleyen, çelişkili hükümler taşıması durumunda norm çatışması ortaya çıkar. Bu durumda, sonraki kanunun önceki kanunu ilga maksadının olması gerekir. TBK m. 215, I HMK'ya temsil bakımından bir istisna tanıma amacıyla olmadığı gibi HMK'daki düzenlemeleri ilga etmek amacıyla da değildir. Bir atıf hükmü olması sebebiyle, TBK m. 215, I esasında bir düzenleme getirmemekte; aynı duruma ilişkin HMK ile çatışan bir hüküm içermemektedir. Bu sebeple TBK m. 215, I bakımından önceki kanun/sonraki kanun – özel kanun/genel kanun tartışması yapılmamalıdır.

Satıcının alıcının temsilcisi olarak yahut taraf değışikliği/ taraf katılımı ile dava takip yetkisine sahip şekilde davada yer alması, Kanun'un özüne aykırıdır. Bu sebeple TBK m. 215, I'in sözü özü ile çatışmaktadır. Normun amacına göre lafzı geniştir ve adeta başka bir imkân varmış gibi düzenleme içermektedir. Dolayısıyla TBK m. 215, I'de örtülü bir boşluğun olduğunu kabul etmek gerekir. Bu boşluk HMK'nın yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden itibaren vardır. Normun kelime anlamı sonucunda ortaya çıkan sonuç, onun amacına ters düştüğü için amaca uygun sınırlandırma ile bu boşluk doldurulabilir. Böylece alıcıya karşı zapttan dolayı açılan davaya, davanın ihbarı üzerine satıcı yalnız fer'i müdahil olarak katılabilir; tarafın temsilcisi olamaz.

Anahtar Kelimeler: davanın ihbarı, zapt, temsil, yorum, örtülü boşluk

TÜKETİCİ UYUŞMAZLIKLARINDA BELİRSİZ ALACAK TALEPLERİNİN İLERİ SÜRÜLMESİNDE KARŞILAŞILABİLECEK BAZI USULÎ SORUNLAR

DR. ÖĞR. ÜYESİ HİLAL ÜNAL KAYA*

Bilindiği üzere ülkemizde belirli miktarın altındaki tüketici uyuşmazlıklarında tüketici hakem heyetlerine başvuru zorunludur (TKHK m. 68; THHY m. 6). Dava açarken olduğu gibi tüketici hakem heyetlerine başvururken de talep sonucunun değerinin gösterilmesi gerekir (THHY m. 11/2). Ancak Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği'nin 22. maddesi ile tüketiciye başvurunun yapıldığı tarihte uyuşmazlık miktarının tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olmadığı durumlarda, asgari bir miktar belirtmek suretiyle tüketici hakem heyetine başvuru olanağı tanınmıştır. Bu düzenleme aslen HMK'nın 107. maddesinde ifadesini bulan belirsiz alacak mahiyetindeki istemlere paralel bir düzenlemedir. Buna göre tüketici belirleyebildiği asgari bir miktarı göstermek suretiyle hakem heyetine başvurabilecek, inceleme esnasında uyuşmazlık miktarının tam olarak tespit edilmesi halinde heyet, talep edilen miktardan daha fazlasına veya daha azına karar verebilecektir. Maddenin devamında, verilen bu kararın her hâlükârda tüketici hakem heyetinin görevine giren parasal sınırlar dâhilinde olması gerektiği belirtilmiştir. Burada bir parantez açarak, aslında ilgili düzenlemenin yönetmelikle değil kanunla yapılmasının daha uygun olduğu kanaatinde olduğumuzu belirtmek isteriz. Zira getirilen düzenleme ile tüketicinin maddi hukuktan kaynaklanan haklarını da ilgilendiren yeni bir talep seklı yaratılmış oluyor.

Tüketici Hakem Heyetleri Yönetmeliği ile getirilen hakem heyetlerine belirsiz alacak talebi ile başvurabilme imkânı özünde tüketiciye sağlanan önemli bir avantajdır. Fakat başlangıç itibarıyla alacak miktarını tam olarak belirleyemeyen tüketicinin başvurusunu hakem heyetine mi yoksa mahkemeye mi yöneltmesi gerektiği konusunda kimi zaman tereddüt yaşaması muhtemeldir. Nitekim benzer bir durum 2020 tarihli bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararına da konu olmuş ve Genel Kurul belirsiz alacak istemlerinde başvurulacak merciinin tüketicinin dilekçesinde

* Türk-Alman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi (hilal.kaya@tau.edu.tr).

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

gösterdiği asgari miktara göre belirleneceğine karar vermiştir¹. O zaman söyle bir tablo ortaya çıkıyor: Tüketici belirleyebildiği asgari miktarı baz alarak heyete ya da tüketici mahkemesine başvuracak. Şayet buradaki inceleme esnasında belirlenebilir hale gelen alacak miktarı başvuru mercii görev sınırları dışında kalırsa ilgili merci (heyet yada mahkeme) görevsizlik nedeniyle talebi/davayı usulden reddedecektir. Bu sonuca hem ilgili HGK kararından hem de yönetmeliğin 22. maddesinin 1. fıkrasından ulaşmak mümkündür.

Fakat bu noktada (yani belirli hale gelen alacağın miktar itibariyle başvuru mercii görev sınırı dışında kalması nedeniyle verilen usulden ret kararı üzerine) yanıtlanması gereken bazı sorular ortaya çıkmaktadır:

1. Başvuru esnasında alacağını belirleyemeyen ve belirlemesi de kendisinden beklenemeyen tüketiciyi, inceleme esnasında alacak belirlenebilir hale geldiğinde talebinin usulden reddi rizikosunu ile karşı karşıya bırakmak ne kadar doğrudur?

2. Tüketicinin usulden ret kararı üzerine görevli mercide yeni bir başvuruda bulunması halinde yargılamaya nasıl devam edilmelidir? Bu bağlamda görevsiz mercide yapılan yargılama işlemlerinin akıbeti ne olacaktır?

3. İlk başvuru mercii görevsizlik kararı vermesi üzerine zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin durumu ne olacaktır?

İkinci sırada yer alan soruya uygun bir yanıt bulunması halinde, ilk ve son sorunun da daha rahat çözümlenebileceğine inandığımız için bu soru ile başlamak istiyoruz: Belirsiz alacak talebi ile kendisine başvuru mercii görevsizlik kararı vermesi üzerine nasıl bir yol izlenmesi gerektiğine ilişkin mevzuatta açık bir düzenleme yoktur. Uygulamadan ve bahsettiğimiz HGK kararından anlaşılan başvurusu görevsizlik nedeniyle reddedilen tüketici görevli merciiye yeni bir başvuruda bulunacak ve burada uyuşmazlık konusu yeniden ele alınacaktır. Fakat bu noktada göz ardı edilmemesi gereken nokta görevsizlik kararı veren mercide alacak belirlenebilir hale gelene kadar zaten belirli bir emek, zaman ve masraf harcanmış

¹ YHGK, 4.3.2020, E. 2017/13-551 K. 2020/239 (Lexpera). Aynı yönde YHGK 24.6.2021, E. 2017/2234 K. 2021/830 (Lexpera).

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

olacaktır. Görevsizlik kararı ister mahkeme ister hakem heyeti tarafından verilsin, her ikisinde de alacağı belirlemeye yönelik o zamana kadar bazı usul işlemleri, ispat faaliyetleri, hukuk ve vakıa tespitleri gerçekleştirilmiş olacaktır. Dolayısıyla görevli merciye yapılacak yeni bir başvuruda görevsizlik kararı veren merciide o zaman kadar yapılmış olan yargılama işlemlerinin yok sayılmaması gerektiği kanaatindeyiz. Peki o zaman bu iki merciinin incelemesi arasındaki bağ nasıl kurulabilir?

Şayet tüketici hakem heyeti ve tüketici mahkemesi arasında hâlihazırda bir görev ilişkisinden bahsedebilseydik HMK'nin göreve ilişkin 20/1 maddesi uygulama alanı bulabilirdi. Bu sonucu TKHK md. 83/1'de desteklerdi, çünkü ilgili maddede “bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır“ demek suretiyle aslında HMK'nin ilgili maddelerine bir atıf var. Ve HMK uygulamasında bilindiği gibi görevsizlik kararı üzerine dosya zamanında görevli mahkemeye gönderilirse, görevsiz mahkemede yapılan işlemler kural olarak görevli mahkemede de geçerli olmaya devam ediyor. Bunun faydası bir yandan davanın açılmasına bağlı sonuçlar korunurken diğer yandan da usul ekonomisi ilkesi gerçekleştiriliyor. Tüketici hakem heyetlerinin de tıpkı tüketici mahkemeleri gibi bir yargılama mercii olduğu, verdikleri kararların tarafları bağlayıcı ve icra edilebilir kararlar olduğu dikkate alındığında aslında her iki mercii arasında hâlihazırda bir görev ilişkisinin olduğu ve HMK'nin göreve ilişkin hükümlerinin uygulanabileceği düşünülebilir. Fakat bir başka açıdan bakıldığında ise hakem heyetlerinin statüsü (tartışmaya açık olmakla birlikte) mahkeme olarak kabul edilmemektedir². Daha da önemlisi tüketici mahkemesi aynı zamanda hakem heyeti kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyen bir üst mercii gibi de hareket etmektedir. Bu durumda her iki mercii arasında hâlihazırda bir görev ilişkisinin varlığından söz etmek güçleşmektedir. Bunun yerine tüketici hakem heyeti ile tüketici mahkemesi arasındaki ilişkinin ne olduğunun yasal zeminde açıklığa kavuşturulmasının daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

² Anayasa Mahkemesi 31.5.2007 tarih ve E. 2007/53, K. 2007/61 sayılı kararında tüketici hakem heyetlerinin mahkeme vasfı taşımadığına hükmetmiştir. Bkz. RG, 27 Aralık 2007, Sayı 26739. Ayrıca tüketici hakem heyetleri TKHK'nin yedinci kısmında “tüketici örgütü” başlığı altında ele alınmıştır.

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

Böylesi bir yasal çözüme örnek olması bakımından, hatırlanacak olursa 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun yürürlükte olduğu dönemde asliye hukuk mahkemeleri ile asliye ticaret mahkemeleri arasındaki ilişki yasal zeminde „iş bölümü“ olarak tanımlanmış ve iş bölümü itirazının kabulü halinde nasıl hareket edileceği konusunda HUMK'nun görevsizlik kararına ilişkin hükümlerine yollama yapılmıştı. Benzer bir yasal düzenlemenin tüketici hakem heyeti ile tüketici mahkemesi arasındaki ilişki bakımından da gerekli olduğu inancındayız. Burada önemli olan ilişkinin nasıl adlandırıldığından ziyade her iki merciinin incelemesi arasındaki bağlantının kurulması ve birinde verilen görevsizlik kararı üzerine diğer merciide yargılamaya nasıl devam edileceğinin açıklığa kavuşturulmasıdır.

Miktar itibariyle verilecek bir usulden ret kararı üzerine zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin durumuna gelirsek, bu sürelerin hesaplanmasında görevsizlik kararı veren ilk merciye başvuru tarihinin dikkate alınması gerektiği kanaatindeyiz. Aksi halde başvuru sırasında belirlenemeyen bir durum nedeniyle tüketicilerin gelecekte hak kaybına uğraması muhtemel hale gelir. Bu hususun da yapılması muhtemel bir yasal düzenlemede dikkate alınması gerekir.

Sonuç olarak başvuru sırasında belirsiz olan bir durum yargılama esnasında belirlenebilir hale geldiğinde oluşabilecek olumsuz sonuçlardan bireylerin sorumlu tutulmaması gerektiği inancındayız. Bunun için de tüketici hakem heyeti ile tüketici mahkemesi arasındaki ilişkinin ve birinde yapılan incelemenin diğerine olan etkisinin yasal zeminde açıklığa kavuşturulmasının doğru olacağı kanaatindeyiz.

Anahtar Kelimeler: tüketici hakem heyeti, tüketici mahkemesi, belirsiz alacak, görev, usulden ret kararı.

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

**HUKUK MUHAKEMLERİNDE SES VE GÖRÜNTÜ NAKLEDİLMESİ
YOLUYLA DURUŞMA İCRASI HAKKINDA YÖNETMELİK’İN
BAZI HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

AR. GÖR. DR. FATİH TAHIROĞLU*

Ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrası, hukuk yargılaması açısından ilk defa 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 149. maddesi ile düzenlenmiştir. 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’la bu hükümde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Şöyle ki, değişiklikten önce, tarafların veya vekillerinin ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşmaya katılmalarına ve usûl işlemleri yapabilmelerine mahkemenin izin verebilmesi için her iki tarafın da rızası gerekmekteydi. 7251 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle her iki tarafın rızasının aranmasından vazgeçilmiştir. Nitekim Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 149. maddesinin ilk fıkrasına göre, mahkeme artık taraflardan birinin talebi üzerine talep eden tarafın veya vekilinin, aynı anda ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden duruşmaya katılmalarına ve usûl işlemleri yapabilmelerine karar verebilir. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri yargılamalarda ise, mahkeme tarafların veya vekillerinin ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla buldukları yerden dinlenilmesine re’sen karar verebilir (f. 3). Yine değişiklikten önce, mahkeme; tanığın, bilirkişinin veya uzmanın ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla dinlenilmesine tarafların rızasıyla izin verebilmekteydi. Yapılan değişiklikle, mahkemenin; tanığın, bilirkişinin veya uzmanın ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla dinlenilmesine re’sen veya taraflardan birinin talebi üzerine karar verebilmesi mümkün hâle gelmiştir. Ayrıca Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 149. maddesine eklenen son fıkrada, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasların yönetmelikte düzenleneceği belirtilmiştir. Bu hükme dayanılarak hazırlanan Hukuk Muhakemelerinde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası Hakkında Yönetmelik, 30.06.2021 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Tebliğde, Hukuk Muhakemelerinde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası Hakkında Yönetmelik’in bazı hükümleri

* İstanbul Üniversitesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (fatih@istanbul.edu.tr).

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

değerlendirilecektir. Bu çerçevede, öncelikle, ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla icra edilen duruşmalarda taraf usûl işlemlerinin yapılması açısından ortaya çıkabilecek bazı meseleler inceleme konusu yapılacaktır. Örneğin; Yönetmelik'in 13. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen davaya son veren taraf işlemlerine ilişkin hükme bu kapsamda değinilecektir. Bu bağlamda, söz konusu hükmün yönetmelikle düzenlenmesinin isabetli olup olmadığının da üzerinde durulacaktır. Daha sonra, ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla icra edilen duruşmalarda tanığın, bilirkişinin veya uzmanın dinlenilmesi açısından gündeme gelebilecek bazı hususlar incelenecektir. Örneğin; tanığın, bilirkişinin veya uzmanın ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla dinlenilmesini kendisinin talep edip edemeyeceği bu kapsamda ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: e-duruşma, duruşma, usûl işlemi, medenî usûl hukuku, taraf, tanık, bilirkişi.

TÜKETİCİ HAKEM HEYETİNİN GÖREV ALANINA DAİR BAZI SORUNLAR

AR. GÖR. DR. ALPER TUNGA KÜÇÜK*

Tüketici hakem heyetleri, değeri belirli bir parasal sınırın altında olan (2022 yılı için 15.430 TL) tüketici uyuşmazlıklarının çözümünde görevli mercidir (TKHK m. 68/1; THH Yön. m. 6). Uyuşmazlığın değeri söz konusu parasal sınırın üzerinde ise tüketici mahkemesi görevlidir (TKHK m. 73). Tüketici hakem heyetleri ile tüketici mahkemesi arasında görev ilişkisi bulunmaktadır. Yargıtay çeşitli kararlarında, bir uyuşmazlığın tüketici hakem heyetinde görülüp görülemeyeceğini belirleyen parasal sınırı görev sınırı olarak belirtmektedir¹. Bu tebliğin konusunu tüketici hakem heyetinin görev alanına dair bazı sorunlar oluşturmaktadır.

Elektrik aboneliğinin iptalinin ve bu abonelikten kaynaklı 2.665,49 TL değerinde elektrik borcunun olmadığı tespitinin talep edildiği bir davada Yargıtay, Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un kapsamında bulunan bir uyuşmazlıkta asıl olanın tüketici mahkemesinin görevi olduğuna, tüketici hakem heyetine zorunlu olarak başvuruyu düzenleyen kanun hükmünün uyuşmazlığın değeri bakımından bir sınırlamayı içerdiğine, bunun anlamının da tüketici hakem heyetinin görev alanının dar, tüketici mahkemesinin görev alanının ise daha geniş olduğuna hükmetmiştir². Yargıtay'a göre, göreve ilişkin bir belirsizlik ve tereddüt hâlinde, istisnaî kanun hükümlerinin dar yorumlanması gerektiğine ilişkin hukukun genel ilkesi uyarınca, tüketici lehine ve tüketici hakem heyetinin görevinin sınırlı olduğu gözetilerek tüketici mahkemesinin görevli olduğunu kabul etmek gerekir. Yargıtay'ın görev kurallarına dair yapmış olduğu bu yorum eleştiriye açıktır. İstisnaî kanun hükümlerinin dar yorumlanması ilkesinin karara konu uyuşmazlıkta uygulama alanı bulması mümkün olmamalıdır. Tüketici uyuşmazlıkları, Kanun'da belirlenen parasal sınırlara göre ilçe tüketici hakem heyeti, il tüketici hakem heyeti veya tüketici mahkemesinde görülür

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medenî Usûl ve İcra-İflâs Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi (alper.kucuk@istanbul.edu.tr).

¹ YHGK, E. 2017/13-507, K. 2018/1562, T. 25.10.2018; YHGK, E. 2017/13-614, K. 2021/232, T. 9.3.2021 (Kazancı).

² Yarg. 3. HD, E. 2019/1132, K. 2019/2074, T. 14.3.2019 (<https://karararama.yargitay.gov.tr/>).

MEDENÎ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

(TKHK m. 68/1; THH Yön. m. 6). Söz konusu düzenleme, bütün olarak bir kuraldır. Bu düzenlemenin tüketici mahkemesi kısmının kural, tüketici hakem heyeti kısmının istisna olduğu kabulü yerinde değildir. Tüketici lehine yorum ilkesinin de karara konu uyuşmazlıkta uygulama alanı bulması mümkün olmamalıdır. Tüketici lehine yorum ilkesi, sadece maddi hukuk hükümlerinin uygulanması sırasında geçerlidir. Tüketici yargılamasında tüketici lehine yorum yapılamaz. Hâkimin taraflardan biri lehine davranması, silahların eşitliği ilkesine aykırılık teşkil eder. Ayrıca uyuşmazlığın tüketici hakem heyetinde değil de tüketici mahkemesinde görülmesinin tüketicinin nasıl lehine olacağı da anlaşılammaktadır. Zira tüketici hakem heyetlerinin kurulma amaçlarından biri, tüketici uyuşmazlıklarının daha hızlı ve daha az masrafla çözülmesini sağlamaktır. Söz konusu Yargıtay kararında göreve dair bir belirsizlikten söz edilmekle birlikte bu belirsizliğin nereden kaynaklandığı belirtilmemiştir. Bu belirsizliğin, karara konu taleplerden birinin değerinin para ile ölçülemeyen bir talep olması diğerinin de menfî tespit talebi olmasından kaynaklandığı kanaatindeyim. Görev kanunla düzenlendiğinden (AY m. 142; HMK m. 1) göreve dair bir belirsizlik veya tereddüt varsa yorum kuralları ile görevli mercinin belirlenmesi yerine belirsizlik veya tereddütün bir kanunî düzenleme ile giderilmesi gerekir.

Tüketici hakem heyetinin görev alanına dair diğer bir sorun, tüketici hakem heyetinin, konu bakımından görevi kapsamına dâhil olmayan bir uyuşmazlık hakkında karar vermiş olması hâlinde ortaya çıkar. Yargıtay'a göre bu durumda tüketici mahkemesinde itiraz yoluna (TKHK m. 70, III) başvurulması gerekir³. Yargıtay'ın bu kabulü, itiraz sonucu tüketici mahkemesinin nasıl bir karar vermesi gerektiği, dosyanın kararda gösterilen görevli mahkemeye gönderilip gönderilemeyeceği ve görevli mahkemede daha sonra bir dava açılması durumunda bu mahkemenin tüketici mahkemesinin kararı ile bağlı olup olmayacağı gibi çeşitli usûlî sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kanaatimce tüketici hakem heyetinin tüketici uyuşmazlıkları dışında bir uyuşmazlık hakkında vermiş olduğu karar, etkisiz bir karar olarak değerlendirilirse bu tartışmaların önüne geçilmiş olur.

³ Yarg. 3. HD, E. 2016/14589, K. 2016/16193, T. 26.12.2016 (Kazancı)

MEDENİ USÛL HUKUKUNUN GÜNCEL SORUNLARI ULUSAL SEMPOZYUMU – 09 ŞUBAT 2022

Tüketici hakem heyetinin görev alanına dair sorunlardan bir diğeri, tüketici hakem heyetinin uyuşmazlığın değeri bakımından görev alanına dâhil olan bir başvuruyu görevsizlik nedeniyle reddetmesi hâlinde, itiraz üzerine tüketici mahkemesinin vereceği karardır. Bu durumda tüketici mahkemesinin esas hakkında bir karar vermek yerine tüketici hakem heyeti kararının iptali ile yetinmesi gerekir. Zira kanun koyucu parasal sınırın altında kalan uyuşmazlıkların çözümünde tüketici hakem heyetini münhasıran görevli kıldığından, bu uyuşmazlıklar için tüketici mahkemesine doğrudan başvuru yapılması mümkün değildir.

Nihayet tüketici hakem heyetinin görev alanına dair diğeri bir sorun, tüketici hakem heyetine başvuruda parasal sınırı aşan kısımdan feragat ilişkindir. THH Yön. m. 6, III'e göre, *“başvurunun, tek bir uyuşmazlıkla ilgili olması ve uyuşmazlık konusunun bu maddede belirtilen parasal sınırları aşması halinde, sınırları aşan kısımdan feragat edilerek tüketici hakem heyetine başvuru yapılabilir. Parasal sınırları aşan kısım için tekrar tüketici hakem heyetine başvuru yapılamaz”*. Böyle bir düzenlemenin Yönetmelik'te bulunması, Anayasa'da yer alan hak arama özgürlüğünün ancak kanunla sınırlanabileceği (AY m. 13) ve mahkemelerin görevinin ancak kanunla düzenlenebileceği (AY m. 142) kuralları karşısında sorun teşkil etmektedir. Tüketici hakem heyetine başvuruda parasal sınırı aşan kısımdan feragatten anlaşılması gereken HMK m. 307 çerçevesinde feragattir. Bunun anlamı, feragat edilen kısmın daha sonra tüketici hakem heyetinde veya tüketici mahkemesinde ileri sürülemeyeceğidir. Feragat edilen kısmın tüketici mahkemesinde talep edilmesi hâlinde, tüketici uyuşmazlığına ilişkin talebin hukukî yarar eksikliği nedeniyle usûlden reddi gerekir. Tüketici mahkemesinde açılan bir davada, feragat nedeniyle dava konusu parasal sınırın altına düşmesi durumunda ise mahkeme görevsizlik kararı vermemelidir. Zira hukukumuzda bir mahkemenin görevli olup olmadığı, davanın açıldığı an esas alınarak belirlenir.

Anahtar Kelimeler: tüketici hakem heyeti, tüketici mahkemesi, görev, itiraz, feragat

Medenî Usûl Hukukunun Güncel Sorunları Ulusal Sempozyumu

9 Şubat 2022 | ONLINE SEMPOZYUM | SAAT: 11:00-14:35

I. OTURUM (11:00) Oturum Başkanı: Prof. Dr. H. Özden ÖZKAYA FERENDECİ

- 11.05-11.20** Dr. Öğr. Üyesi Evren KILIÇOĞLU
7343 Sayılı Kanun ile Yapılan Değişiklikler Sonrasında İlamın İcrasının Geri Bırakılmasına İlişkin Meseleler
- 11.20-11.35** Dr. Öğr. Üyesi Birce ARSLANDOĞAN
Bir Tahkikat İşlemi Olarak Medeni Yargılama Usulünde İsticvap
- 11.35-11.50** Arş. Gör. Merve BUDUN
TMK M. 174'te Düzenlenen Maddi ve Manevi Tazminatın Medeni Usul Hukuku Açısından İncelenmesi
- 11.50-12.05** Tartışmalar

II. OTURUM (12:15) Oturum Başkanı: Prof. Dr. Murat ATALI

- 12.20-12.35** Doç. Dr. Efe DIRENİSA
Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun Tahkime İlişkin Hükümlerinin Karşılaştırılması ve Bu Hususta Bazı Değerlendirmeler
- 12.35-12.50** Dr. Öğr. Üyesi Anıl KÖROĞLU
Asgari Miktarı Tüketici Hakem Heyeti Başvuru Sınırı İçinde Kalan Belirsiz Alacak Başvurusunun Tüketici Mahkemesinde Görülüp Görülemeyeceği Meselesi (THHY m. 22, I Hükmüyle İlgili Bazı Tespitler)
- 12.50-13.05** Dr. Öğr. Üyesi Vildan PEKSÖZ SÜRME
Türk Borçlar Kanunu m. 215, I'nin Medenî Usûl Hukuku Açısından Değerlendirilmesi
- 13.05-13.20** Tartışmalar

III. OTURUM (13:30) Oturum Başkanı: Prof. Dr. İbrahim AŞIK

- 13.35-13.50** Dr. Öğr. Üyesi Hilal ÜNAL KAYA
Tüketici Uyuşmazlıklarında Belirsiz Alacak Taleplerinin İleri Sürülmesinde Karşılaşılabilecek Usulî Sorunlar
- 13.50-14.05** Arş. Gör. Dr. Fatih TAHİROĞLU
Hukuk Muhakemelerinde Ses ve Görüntü Nakledilmesi Yoluyla Duruşma İcrası Hakkında Yönetmelik'in Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi
- 14.05-14.20** Arş. Gör. Dr. Alper Tunga KÜÇÜK
Tüketici Hakem Heyetinin Görev Alanına Dair Bazı Sorunlar
- 14.20-14.35** Tartışmalar ve Kapanış

SEMPOZYUM BİLİM KURULU: Prof. Dr. Murat Atalı (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. H. Özden Özkaya Ferendeci (Türk-Alman Üniversitesi) | Prof. Dr. İbrahim Aşık (Marmara Üniversitesi)
Doç. Dr. Nedim Meriç (AKdeniz Üniversitesi) | Doç. Dr. Cemil Simil (İstanbul Kültür Üniversitesi)

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU: Prof. Dr. H. Özden Özkaya Ferendeci (Düzenleme Kurulu Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Tolga Özer | Dr. Öğr. Üyesi Engin Arıkan | Arş. Gör. Dr. Ömer Egeligi
Arş. Gör. Mikail Bora Kaplan | Arş. Gör. Makbule Serra Korkut